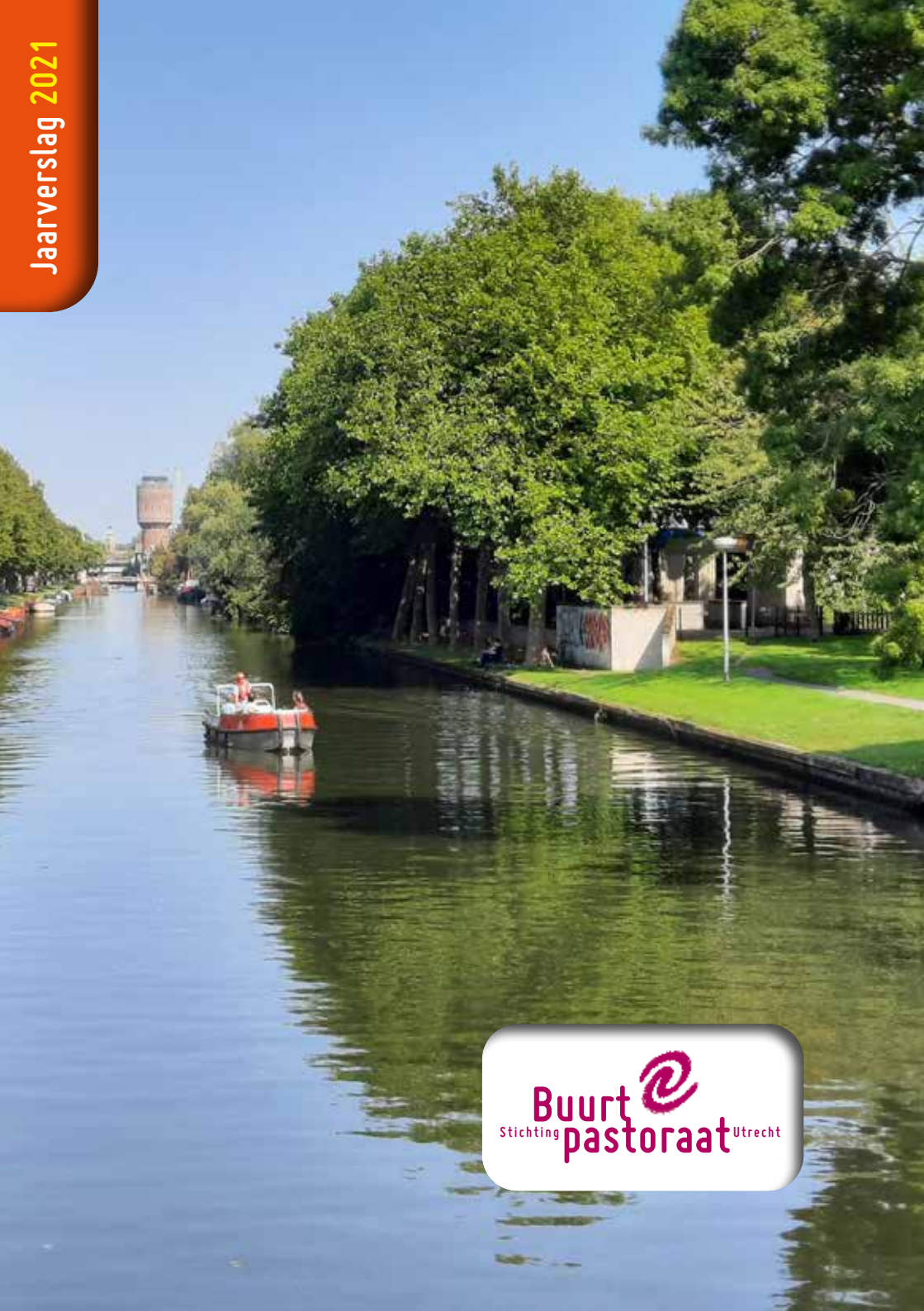

Stichting Buurtpastoraat Utrecht
Boerhaaveplein 199, 3552 CT Utrecht
www.buurtpastoraatutrecht.nl
email: info@buurtpastoraatutrecht.nl

Geuzenwijk

Rietveldbuurt

Kanaleneland

Rivierenwijk

Eerste Daalsedijkbuurt

- 6 de buurtpastores
- 7 voorwoord
- 9 missie, visie en werkwijze
- 50 bereik van het
Buurtpastoraat Utrecht
- 52 pastorale thema's
- 60 samenwerking en kennis delen
- 66 verslag van de organisatie
- 69 staat van baten en lasten

Geuzenwijk

Rietveldbuurt

Kanaleneland

Rivierenwijk

Eerste Daalsedijkbuurt

Geuzenwijk

Heleen

Rietveldbuurt

Elizabeth

Kanaleneiland

Titus

Rivierenwijk

Robin

Eerste Daalsedijkbuurt

Rutger

Beste lezer,

Het jaarverslag over 2021 ligt voor u. Een beknopter verslag dan u de laatste jaren van ons gewend bent en dit is niet zonder reden: levendige verhalen uit de beroepspraktijk van onze pastores bundelen we in een aparte uitgave, na de zomer.

Zoals voor iedereen, heeft de corona-pandemie zijn weerslag gehad op de werkzaamheden van onze pastores. Het was een jaar van wikken en wegen; zoeken naar mogelijkheden zonder de bewoners of zichzelf in gevaar te brengen. Onder deze omstandigheden streven naar optimale betrokkenheid en aanwezigheid bleek een hele uitdaging. Respect voor wat de pastores desondanks gerealiseerd hebben.

Corona heeft een grote impact gehad op de bewoners uit de buurten waarvoor we werken. De tweede helft van 2021 hebben we een kwalitatief onderzoek gedaan, in samenwerking met professor Andries Baart, naar de invloed van corona op het dagelijkse leven van de buurtbewoners in de vijf wijken waar Buurtpastoraat Utrecht actief is. De resultaten uit de analyses van de interviews helpen de impact voor buurtbewoners zichtbaar maken en helpen de pastores bij de uitvoering van het werk in de toekomst. U vindt dit *Onderzoek Corona-impact* op onze website.

Helaas hebben we eind 2021 te maken gehad met het treurige verlies van ons zeer gewaardeerd bestuurslid René Grotenhuis. Wij missen hem enorm!

We weten dat U het werk van de buurtpastores een warm hart toedraagt. Wij danken U voor uw steun en betrokkenheid en hopen dat we ook dit jaar weer op u mogen rekenen.

Ineke Loomans

Voorzitter Stichting Buurtpastoraat Utrecht

Vanuit het Evangelie aanwezig zijn bij kwetsbare mensen in Utrechtse buurten en hen steunen in:

- streven naar herstel en behoud van waardigheid
- streven naar herstel en behoud van zeggenschap in zaken die hun bestaan bepalen
- zoeken naar perspectief in leven en samenleven.

We doen dit omdat we geloven dat elk mens beeld van God is, waardevol en de moeite waard. We weten ons geroepen juist die mensen nabij te zijn die in de samenleving weinig of geen aanzien hebben.

We doen dit opdat mensen niet verloren lopen, maar zich opgenomen weten in een gemeenschap – tenminste met ons – waarin we met goede pastorale zorg en aandacht nabij zijn.

Werkwijze

Buurtpastores werken volgens de presentiebenadering. Daarbij is het uitgangspunt: je kunt er niet voor iemand zijn als je niet mét hem of haar bent. Enkele belangrijke kenmerken van presentie zijn:

- Werken vanuit de relatie
- Zo open en onbevangen mogelijk naar de ander kijken
- Aansluiten en afstemmen op wat de ander aandraagt en bezighoudt
- Trouw en nabij blijven, met liefdevolle aandacht

Hoe ziet dat eruit binnen het buurtpastoraat?

De centrale activiteit van de buurtpastores is het spreken met en ontmoeten van buurtbewoners, thuis op huisbezoek, in ontmoetingsruimtes, op straat waar de buurtpastor aanspreekbaar is of door mee optrekken (naar de dokter, zwembad, Gemeente et cetera). Daarbij zijn vorm en ritme ongedwongen, los, alledaags: je weet als buurtpastor van tevoren niet waarover het gesprek zal gaan en wat er verder praktisch te doen staat. Die twee kenmerken ('ongedwongen' en 'open taak') leveren een grote wendbaarheid en ontvankelijkheid op. Ze maken begrijpelijk wat buurtbewoners missen als de buurtpastor wegblijft en waarom dat niet zomaar met telefoon, Zoom, WhatsApp en andere afstandelijke media goedgemaakt kan worden. En het maakt inzichtelijk waarom

je van tevoren niet weet welke collega's of andere 'domeinen' ingeschakeld kunnen worden.

De betekenis van deze manier van werken kent drie kernen:

- 1 De buurtpastor schept of is 'de ruimte' waarin de buurtbewoner zich kan tonen en tevoorschijn kan komen (kenmerken als 'ongedwongenheid', 'alledaagsheid', 'verdunde ernst' et cetera, zijn daartoe behulpzaam of beslissend).
- 2 De buurtbewoner kan zich vervolgens in die ruimte in zijn eigen taal en tempo uitspreken: ontdekken wat hij of zij eigenlijk zou willen zeggen of vragen, of wie hij/zij zou willen zijn.
- 3 De buurtpastor leert op deze manier wat hem of haar te doen staat. En wel in twee opzichten: methodisch (wat is mijn taak hier?) en moreel (welk appèl voel en beantwoord ik hier?).

Het centrale begrip in dit geheel is relationaliteit. Dat wil niet zeggen dat de buurtpastor dankzij relationaliteit leert wat hem/haar te doen staat; de relationaliteit is in zichzelf een (moreel) goed.

Daarbij gaan we bij presentie ervan uit dat zowel de buurtpastor als de buurtbewoner zich laten zien en een eigen inbreng hebben. De buurtpastor is geen echoput; in relationeel werken zijn we het zeker niet altijd met elkaar eens. Waar nodig schuwen we de confrontatie niet en zeggen waar het op staat. 'Vechten' kan een passende vorm van relationeel werken zijn. En dat hoort soms ook plaats te vinden. Ook al keur je iemands gedrag, opvatting of plannen niet goed, dat betekent niet dat je de buurtbewoner als persoon afwijst. Hij of zij wordt altijd erkend, al wil dat niet zeggen dat je wat iemand doet of denkt inhoudelijk bevestigt.

Wilt u ons steunen? Zie: www.buurtpastoraatutrecht.nl
> **Online donatie**

Bankrekening NL78 RABO 0147 6825 09

Onze Stichting heeft het ANBI-keurmerk, dus giften en legaten geven belastingvoordeel voor u.

Geuzenwijk

Heleen Heidinga

Heleen Heidinga

Buurtpastor
in de Geuzenwijk

Sinds 2015 ben ik te vinden in de Geuzenwijk, een nieuwe naam voor de oude Betonbuurt in Zuilen, Noordwest Utrecht. De randen van de buurt zijn de laatste jaren gesaneerd waardoor de buitenkant er heel anders uitziet dan het hart van de buurt. Mijn werk bevindt zich vooral in dat hart, tussen de sociale huurwoningen en complexen die dicht op elkaar gebouwd staan – met als groene oase speeltuin De watergeus.

Geuzenwijk is een van de dichtstbevolkte buurten van Utrecht, waar in de jaren '50 gezinnen door de gemeente zijn gehuisvest die 'heropgevoed' moesten worden. In de jaren '70 kwamen daar de arbeidsmigranten ('gastarbeiders') bij, omdat dit een van de buurten was, waar je makkelijk een klein sociaal huurwoningje kon krijgen. De afgelopen jaren gold hetzelfde voor statushouders.

Sentimenten als *'zij pakken onze buurt af, wij maken geen kans meer op huizen in de buurt, want die worden verkocht'*, die hoor ik aan de ene kant. Aan de andere

kant ervaren buurtbewoners overlast en onveiligheid van drugs-criminaliteit, hangjongeren en vuurwerk. Dit laatste met als climax een enorme explosie in de buurt in juli 2021, en ME charges en veel politie op de been met Oud en Nieuw. Het blijkt keer op keer moeilijk om op een klein oppervlak met zoveel verschillende mensen samen te leven.

Investeren in relaties

Door een auto-ongeluk met whiplash klachten tot gevolg, kon ik de eerste maanden van 2021 helemaal niet werken. Een aantal gezinnen waar op dat moment zeer dringend hulp nodig was, heb ik overgedragen aan mijn collega's. Het was ontzettend fijn dat dat kon. Mijn collega's konden varen op het vertrouwen dat ik van buurtbewoners had gekregen en werden toegelaten in problemen en vreugdes van verschillende gezinnen.

Geuzenwijk

De gegroeide familiestructuren geven de buurt een bijzondere dynamiek; het versterkt de sociale cohesie. Bewoners zorgen voor elkaar en staan op een heel natuurlijke manier voor elkaar klaar. Anderzijds kunnen ruzies en roddels ook enorm escaleren. 'Want als je aan hem komt, kom je aan mij, want hij is mijn familie'. En het versterkt het wij-zij-gevoel.

Zo af en toe had ik telefonisch overleg met mijn collega's en kon ik even meedenken. Het was interessant om te merken dat ook zij al snel stuitten op de familiestructuren in de buurt en dat dat echt anders is dan in hun eigen buurten. *'Je zit meteen met een tafel vol familie uit de buurt in gesprek - met allemaal hun eigen sores -, want iedereen heeft er op de een of andere manier mee te maken. Wat is dat ingewikkeld!'*, hoorde ik terug. Daardoor realiseerde ik mij dat het een investering is geweest om daarin toegelaten te worden en het vertrouwen te winnen. Voor mij was dat alweer normaal geworden. Maar door de ogen van mijn collega's kreeg ik terug dat dat bijzonder was. Dat is de winst van jarenlang in een zelfde buurt relatie-gestuurd werken en de tijd krijgen om vertrouwen op te bouwen, daar waar wantrouwen de norm is.

Wat is nu het eigene en het complexe van die uitgebreide familiestructuren in mijn buurtje? Binnen de families zitten veel mensen in hun eigen precaire situatie en ondervinden daar veel hinder en stress van, of het nu gaat om zorgen om de kinderen, geldzorgen of chronisch ziek zijn. Ondertussen maken ze zich ook druk om hun andere familieleden en hebben daar een duidelijke mening over, terwijl ze dat er eigenlijk niet bij kunnen hebben. Onderlinge gesprekken gaan hard tegen hard en met weinig ruimte om zich te verplaatsen in de ander, wat logisch is als je onder zoveel spanning staat. Daardoor laaien emoties hoog op en ontstaat er binnen de families ruzie en verwijdering. Maar als de nood echt aan de man is, zie ik ze ook alle drama aan de kant schuiven en staan ze honderd procent voor elkaar klaar. Deze processen kunnen elkaar in rap tempo opvolgen en voelt voor mij soms als een mijnenveld, omdat ik bij iedereen over de vloer kom. Ik heb geleerd om me niet in kampen te laten trekken en maak duidelijk dat ik het vertrouwen dat ik heb gekregen niet kan beschamen, zoals ik hun vertrouwen ook niet beschaam. Het is belangrijk om dat keer op keer hardop te zeggen en na te leven.

In maart/april ben ik heel voorzichtig mijn werk weer gaan opbouwen en uitbouwen. Door de coronamaatregelen was het contact met bewoners veelal via Whatsapp en bellen, of via digitale overleggen samen met andere hulpverlening. Het viel mij op dat hulpverlening heel makkelijk en efficiënt terugschakelde naar digitale overleggen,

maar dat dat voor buurtbewoners veel ingewikkelder was. Je mist het even binnenkomen en wat drinken krijgen, het kleine koetjes en kalfjes gesprek waarna het gesprek overgaat naar de problematiek. De digitale efficiëntie en ook de haast soms – want het volgende overleg staat alweer gepland – kon niet altijd worden bijgebeend en wekte soms irritatie en miscommunicatie over en weer. Ook verdwenen er buurtbewoners uit beeld die hun problemen in de wacht hadden gezet en daar pas weer mee op de proppen kwamen toen ik daadwerkelijk tegenover hen zat.

Voelsprietten

Toen ik weer een flink aantal uren kon maken, merkte ik dat ik mijn voelsprietten in de buurt deels verloren had. Door de pandemie en mijn eigen ziekteverlof was ik er zo weinig geweest, dat ik niet echt goed wist wat er speelde in de buurt en waar ik dus moest zijn. In overleg met het team heb ik besloten dat het een goed idee is om een hernieuwde *exposure* te doen. Binnen de presentiebenadering betekent dat een 'onderdompeling' in de buurt waarbij je ruimte maakt in jezelf voor het andere dat op je afkomt. Daardoor word je gevoelig voor het appèl van

de ander. Reflectie met een collega, om jezelf als werker goed in beeld te krijgen, is een belangrijk aspect van dit proces. Doel van de exposure is om weer zicht te krijgen op wat er speelt voor buurtbewoners en de buurt en mijn koers door hen te laten bepalen.

Door de derde lockdown is dat voor-nemen helaas in de koelkast beland. Inmiddels heb ik mijn handen ook al weer vol aan de gezinnen waar ik wel weer betrokken bij ben. Maar als de pandemie het toelaat, ga ik in 2022 zeker een start maken met die hernieuwde *exposure*.

Rietveldbuurt

Elizabeth van Dis

**Elizabeth
van Dis**
Buurtpastor
in de Rietveldbuurt

Hoograven-Zuid bestaat uit verschillende subbuurten. Sinds 2015 werk ik in de Rietveldbuurt en ben mettertijd ook betrokken geraakt bij bewoners van het Eindpunt. In deze buurten staan flats, maisonnettes en eengezinswoningen van woningcorporaties Bo-Ex en Mitros. Er wonen mensen met allerlei culturele achtergronden, diverse gezinssamenstellingen en de leeftijden variëren van jonge kinderen tot hoogbejaarden.

Aanvankelijk maakte Hoograven-Zuid een gesloten indruk op mij; bewoners leken geen binding met elkaar te hebben, gordijnen zaten altijd dicht en er was weinig leven op straat. Tijdens het groot onderhoud van de woningen in de Rietveldbuurt (2015-2017) belde ik bij alle bewoners aan om mezelf voor te stellen. Met een deel van de bewoners raakte ik in gesprek en er ging er een wereld voor mij open.

Ik ontdekte hoeveel bewoners er in armoede leven; elke maand is het weer een uitdaging om de touwtjes aan elkaar vast te knopen. Anderen kunnen geen

wegwijs meer worden uit de bureaucratische samenleving en er zijn bewoners die kampen met (psychische) ziektes. Er spelen relationele problemen en de huisvestingsproblematiek is voelbaar als je in een flat bent waar grootouders samen met hun kinderen en kleinkinderen wonen. De buurt is een voedingsbodem voor criminaliteit en verschillende jongeren zijn daar vatbaar voor. Familieleden van deze jongeren zien vaak met lede ogen aan hoe hun zoon of dochter steeds verder afglijdt. Er wonen veel nieuwkomers die hun weg in de Nederlandse maatschappij proberen te vinden.

Rietveldbuurt

In al deze verschillende omstandigheden sluit ik als buurtpastor zo goed mogelijk aan bij wat zich aandient in de levens van bewoners en ondersteun hen bij wat voor hen van belang is. De meeste mensen spreek ik bij hen thuis, maar ik ontmoet ook mensen op straat of in het buurtkantoor van de Bo-Ex.

Relationele problemen

Afgelopen jaar viel op dat veel bewoners hun relationele problemen met mij deelden. Eerdere jaren waren er altijd wel één of twee gezinnen van wie de ouders overwogen om uit elkaar te gaan, of daadwerkelijk een scheiding in gang zetten. Afgelopen jaar deelden bewoners van zes verschillende gezinnen dat zij een scheiding overwogen. Naast deze gezinnen zijn er drie andere stellen (met kinderen) uit elkaar gegaan. Bij vijf gezinnen spelen al geruime tijd conflicten over de omgangsregeling tussen ouders en kinderen.

Ik vond het aangrijpend om te zien dat zoveel gezinnen worstelen met hun relatie. Soms was het ook ingewikkeld om de problemen van één kant te horen terwijl ik de andere partner ook goed ken. Het viel me op dat veel bewoners het lastig vonden om het over de emotionele kant van een scheiding te hebben. Ik probeerde ruimte te scheppen waar mensen ook gevoelens als boosheid, verdriet en teleurstelling konden delen. Naast de emotionele belasting zag ik dat mensen overvraagd worden door allerlei praktische zaken, waarbij er geen ruimte is om te rouwen over het verdriet van een stukgelopen relatie. Ze vroegen aan mij praktische hulp bij het zoeken van een mediator, het opstellen van een ouderschapsplan, wijzigen van de toeslagen en uitkering en het aanvragen van urgentie. Twee buurtbewoners wilden graag scheiden van hun mannen die langdurig verslaafd zijn, maar zij kwamen erachter dat hun verblijfsvergunning dan ingenomen zou worden, omdat zij nog geen vijf jaar in Nederland verbleven. Ze kozen er daarom voor om in

de hachelijke gezinssituatie te blijven, mede omdat hun kinderen hier geworteld waren. Het was schrijnend om te zien dat er voor hen geen andere uitweg leek. Ik steunde hen in gesprekken waarin ze vaak hun verdriet en boosheid toonden. Daarbij ondersteunde ik hen praktisch, mede door het inwinnen van juridisch advies.

Woningnood

Ook de woningnood werd goed zichtbaar in situaties waar mensen uit elkaar gingen. Een vader trok noodgedwongen met zijn drie kinderen in bij zijn ouders: hij kon geen urgentie krijgen omdat zijn ex-vrouw niet aan het opstellen van een ouderschapsplan wilde meewerken. Dit is een voorwaarde voor een urgentieaanvraag. Dit werd een lang proces waar de rechter en allerlei hulpinstanties aan te pas moesten komen. De (groot)ouders konden het er vanwege zwakke gezondheid eigenlijk niet bij hebben dat er opeens vier personen extra in hun 4-kamerwoning trok, maar ze wilden hun zoon en kleinkinderen ook niet op straat zetten. Een andere man kreeg in de weekenden de zorg voor zijn vier kinderen. Hij had ook geen huis en kon een kamer huren waar hij zijn kinderen in de weekenden opving. Het was onhoudbaar om met vijf personen op een kamer te verblijven, maar hij had geen andere keuze. Ik steunde hen in gesprekken en in het zoeken naar een geschikte woning.

Oog voor de kinderen

Daarnaast heb ik opgetrokken met een aantal gezinnen van wie de ouders al langer gescheiden waren en waarbij de omgangsregeling niet van de grond kwam. Ouders konden het niet eens worden over de frequentie of hielden zich niet aan afspraken. Soms hielp de bemoeienis van een voogd of specialistische hulpverlening, maar vaak zette dit weinig zoden aan de dijk, of werden de regels alleen nageleefd zolang de voogd daarop toe zag. In deze situatie was ik een luisterend oor voor één van de ouders en probeerde ik het overleg te zoeken met overige hulpverleners en het perspectief van de ouder te vertolken.

In al deze situaties probeerde ik ook oog te hebben voor de betrokken kinderen en jongeren. Ik zag dat zij vaak de zorgen op hun schouders droegen. Soms vonden zij het verschrikkelijk dat hun ouders uit elkaar wilden gaan en soms zeiden ze ook dat ze behoefte hadden aan rust en

het zat waren om tussen de ruzies van hun ouders in te blijven staan. Ik zag dat jongeren veel praktische regelingen van hun ouders gingen overnemen. Ik probeerde hen daar zoveel mogelijk in te ontlasten en ruimte te scheppen om hun boosheid, verdriet en teleurstelling bespreekbaar te maken. Ook zorgde ik soms voor afleiding door een uitje te ondernemen met kinderen uit de buurt.

Corona-effect?

Ik vraag me af of de coronapandemie invloed heeft op de hoeveelheid relationele problemen die spelen. De directe oorzaken voor de problemen zijn vaak verslavingen, vermeende affaires en zorgen over kinderen waar ouders verschillend over denken. Ik ben niet in de positie conclusies te trekken over de impact van de coronacrisis in deze situatie, maar ik zie wel dat de coronamaatregelen stress teweegbrengen. Mogelijk heeft dit de druk op de relatie versterkt en zijn er daardoor meer relaties stukgelopen.

Kanaleneiland

Titus Schlatmann

Titus Schlatmann

Buurtpastor
in Kanaleneiland

Lange vierhoog flats, rechte lanen haaks op elkaar, geen schuine lijnen, Kanaleneiland-Zuid heeft iets blokkerigs. Waar de buurt een wat monotone indruk maakt op mij, doen de mensen die er wonen dat geenszins. Hier woont een bonte mengeling van mensen, een bijzondere diversiteit. Ik zie dat als ik de mensen bij de winkels zie en bewoners op straat ontmoet of bij de weggeefwinkel in de wijk. De diversiteit levert regelmatig een probleem op met verstaanbaarheid. In deze wijk versta ik de mensen niet vanzelfsprekend, en zij elkaar ook niet. Maar tegelijkertijd zie ik, hoe bewoners de moeite doen om elkaar te begrijpen.

Groot onderhoud

Het groot onderhoud aan de flats is begonnen. Woningcorporatie Bo-Ex vindt dit een belangrijke zaak. Er wordt stevig gewerkt aan isolatie, leidingen, sanitair en keuken. De flat die aan de

beurt is, staat dan een half jaar lang compleet in de steigers. Het krioelt er van de werklui, de stoep is hier en daar opgebroken, er staan bouwketen en opslagcontainers, en er liggen grote voorraden bouwmaterialen in de straat. Dat maakt het krap, er is bijna geen parkeerruimte meer en de werkzaamheden verspreiden afval en rommel. Dat komt ook in de groenperkjies en speeltuintjes terecht. Op de voorheen veelgebruikte bankjes, daar zit niemand meer lekker. Het is tijdelijke overlast, maar het bepaalt de leefruimte behoorlijk.

Ook hoor ik mensen klagen over het vele grofvuil in de straat. Het kan niet in de ondergrondse vuilcontainers, dus wordt het ernaast gelegd. Dat roept ergernis op en ik hoor vooral verwarring: waarom gaat dit hier zo? Ook als ik de bewoners spreek over hun wisselwoning. Vanwege het onderhoud aan hun flat worden zij wekenlang elders ondergebracht. Het is in die periode onduidelijk waar de vertrouwde burens en straatgenoten en -vriendjes zich bevinden en hoe het daarmee is.

Vertrouwen

Door de insteek te kiezen van informeel contact op straat, bouw ik vertrouwen op bij de bewoners. Via die weg kom ik ook langs bij de mensen uit de flat die komend jaar aan de beurt is voor het groot onderhoud. Ik ga deze mensen de komende tijd gericht thuis opzoeken, om hen te ondersteunen, mentaal en praktisch. Omdat alles zo ingrijpend is: bewoners krijgen in korte tijd veel informatie en dit roept veel vragen op. Ze moeten hun huis uit: hoelang en wanneer? School en werk gaan intussen gewoon door. Vanuit mijn vrije rol kan ik nabij zijn en richt mij daarbij vooral op de mensen met de kwetsbaarste positie.

Ik merk dat bij groot onderhoud vaak in de communicatie iets mis gaat, schriftelijk en ook mondeling. Corporatiemedewerkers, aannemer en bewoners verstaan elkaar dikwijls verkeerd. Daar hoor ik op straat de bewoners over klagen. Ik vang signalen op die de Bo-Ex niet hoort. Mijn streven is om bij te dragen aan verbetering van deze communicatie, door de bewoners serieus te nemen. Hen horen en ondersteunen in het vertolken van hun klachten en signalen, of waar nodig deze zelf adresseren.

Ruimte

Te midden van die verwarring praat ik met bewoners, vooral buiten, op straat. De mensen raken mij met hun verhalen. Zo vertelt een man van 33 jaar dat hij al jaren bij zijn zus inwoont, in afwachting van een eigen woning. Hij reageert zich het apezuur op het woningaanbod maar hij komt er niet tussen. Hij is gefrustreerd, wil verder met zijn leven: trouwen, een gezin, een eigen plek. Hij belichaamt voor mij de pijnlijke woningnood.

Een andere bewoner, die hier al 35 jaar woont, vertelt mij hoe er eind juli midden in de nacht een bom ontplofte in zijn flat, twee portieken verderop, op 1-hoog. De mensen schrokken wakker en diverse ramen lagen er uit. Het bleek een bombrief. Er zijn sterke vermoedens dat dit een afrekening in het drugsircuit was. Ik voel nóg de verbijstering en ontzetting bij de man, en ook zijn bekommernis: *'Ik stond die nacht op straat, tussen de burens die moesten wachten tot ze weer naar binnen mochten. Ik zei 'je mag wel even bij mij naar de wc'.* Ja, het zijn toch je

burens?!' Hierover kunnen vertellen, met alle onderliggende emoties, dat doet er toe, het geeft ruimte. Daarom zoek ik deze bewoners op, ook bij hen thuis, en bied hen mijn aandacht, zorg en tijd.

Kindertuintjes

Het drugsgerelateerde geweld is heel dichtbij in deze straat. Dat is de leefwereld waarin ook veel kinderen opgroeien hier. Een aantal van die

kinderen leer ik als buurtpastor nu kennen bij de tuintjes die hier twee jaar geleden zijn aangelegd – bedoeld voor de kinderen. In het begin stond het onkruid hoog en gebeurde er niet veel, maar dit jaar is er wat veranderd. Als ik er nu na schooltijd ben, komen er vaak meerdere kinderen. Ze vinden het leuk als ik er ben en vertrouwen mij. Zo leren we elkaar steeds beter kennen.

De kinderen betrekken elkaar erbij, de een roept de ander, spelenderwijs. Er ontstaat een alledaagse vriendschappelijkheid, waardoor ze mij en elkaar veel vertellen. Het valt mij op dat veel kinderen behoefte hebben aan aandacht. Die probeer ik te bieden. Mede daardoor komen ze graag terug. Het is hun eigen plek; ze mogen zelf bedenken wat zij met hun tuintje doen. Op die manier ontdekken ze wat ze willen en kunnen, en ze worden er zelfbewuster van!

Het samenwerken genereert een clubgevoel. Ondertussen praten we over van alles en nog wat; over wat ze willen zaaien, over hoe dat moet, over wie er ook een tuintje mag, over het organiseren van tuingereedschap, over de beestjes die we tegenkomen, over school, over vriendjes en over rotjongens – over 1001 onderwerpen uit het leven van deze kinderen. Op een dag zegt een van de jongens: *'Meneer, ik ga zo weer spelen hoor, maar één ding wil ik u nog wel even zeggen: wat goed dat u naar kinderen luistert!'*. Dat is precies wat ik wil: aandacht geven aan deze kinderen, zodat ze ontdekken wie ze zijn en wat ze willen. En hopelijk in de toekomst niet bezwijken voor de verleiding om het snelle geld te verdienen met het wegbrengen van drugspakketjes, zodat ze uit het drugsgeweld blijven. Inmiddels is ook één van de vaders actief betrokken bij de tuintjes: groeiend contact in de straat!

Weggeefwinkel(s)

Een ander hoopvol spoor in de wijk is de weggeefwinkel. In een garage onder één van de flats bevindt zich een weggeefwinkel. Vrouwen uit de buurt werken er als vrijwilliger: zij nemen huisraad en kleding die mensen over hebben in ontvangst, sorteren het en leggen alles klaar. Wie wil kan gratis uitkiezen wat van pas komt. Dit winkeltje vervult een belangrijke functie in de buurt, want de vaste vrijwilligers hebben het gezellig samen, bezoekers zijn blij met wat er weggegeven wordt, passanten groeten en maken een praatje en tegelijkertijd leert men elkaar als buurt- en straatgenoot kennen – iets wat er jarenlang niet van gekomen was!

Door hier regelmatig langs te komen, ben ik er bij gaan horen. Ik ondersteun de vrijwilligers van deze waardevolle plek door in gesprek te gaan over hun ervaringen, door hen zoveel mogelijk op elkaar te betrekken. Het is **community** in de straat. Van hieruit bouw ik vertrouwenwekkende relaties op met bewoners, bij wie ik vervolgens ook thuis mag langskomen.

Onlangs vroeg de sociaal beheerder van woningcorporatie Bo-Ex mij, of ik de vrijwilligersploeg van de weggeefwinkel wilde doorgeven dat bewoners in Rivierenwijk óók zo'n winkel willen opstarten en graag contact willen met Kanaleneiland. Zo gezegd, zo gedaan. Ik merkte meteen dat dat goed viel bij de vrouwen. Ze krijgen zo een extra rol: ze ontvangen gasten uit een andere wijk, vertellen (vol trots) hoe hun weggeefwinkel draait, en hoe zij dat doen.

Rivierenwijk

Robin de Jong

Robin de Jong

Buurtpastor
in Rivierenwijk

Rivierenwijk telt zo'n 4600 adressen. Sinds september 2020 mag ik mijzelf hier buurtpastor en heb ik een deel van de mensen hier en hun dromen, beslommeringen en verhalen beter leren kennen. Ik ben verder gekomen dan de voordeur en uitgenodigd om een kijkje te nemen in de leefwereld van een ander.

Als je op de plattegrond van Utrecht naar de gemeentelijke wijkindeling kijkt, heeft Rivierenwijk iets weg van een puntzak friet. Bovenaan, waar de frieten uit de zak steken, bevinden zich de Balijelaan, Vondellaan en start de Rijnlaan; de levensader die dwars door de puntzak heen gaat.

Daar helemaal aan de bodem bevindt zich het Giessenplein en een eenzame scheepswerf die het einde markeert van de wijk. In Rivierenwijk zijn veel verschillende stijlen en type woningen, maar vooral veel beton en weinig groen. De eerste maanden was het voor mij zoeken naar plekken om even pas op de plaats te maken of iemand tegen het lijf te lopen. Rivierenwijk heeft de schijn van een buurt waar gewoond en gewerkt wordt en waar verder vrij weinig te doen is.

Nu ik hier langer werk, blijkt het tegendeel: het begin van de Rijnlaan is een echte winkelstraat waar bewoners elkaar treffen en bijpraten. Langs het Merwedekanaal is een prachtige groenstrook waar de 'hondenuitlaatclub' verzamelt. Het Maasplein kan rumoeren en gonzen van kinderen en pubers die elkaar uitdagen tot dansmoves of een potje voetbal. En in buurthuis de Nieuwe Jutter wordt gekookt en gegeten door jong en oud.

Andere kant

Door in de wijk te wandelen en bij wijkcentra, supermarkten en buurtbankjes aan te kloppen heb ik de buurt leren kennen en leren mensen mij ook (her)kennen. Ik begon voorzichtig en aarzelend maar inmiddels zwaai ik naar dàt raam, klop ik even bij díe mevrouw aan

of spreek ik de mensen die iedere week naar de voedselbank komen. Een jongeman daar vertelt mij: *'Ik heb hier meer dan 12 jaar steeds in de rij gestaan voor iets wat andere mensen misschien gewoon via internet regelen. Nu ben ik uit de schuldsanering en ben ik zelf vrijwilliger. Dan sta je plots aan de andere kant van de balie...'*

Ik merk dat ik even niet weet wat te zeggen en geraakt ben door zijn verhaal. Zo zijn er tal van verhalen hier in de wijk.

Rivierenwijk

Signalen opvangen

Voor het echte buurtroddeluurtje in de wijk kan ik mij begeven naar café Ons Honk of naar het bankje bij het ouwe sluisje, vlakbij de Oranjebrug. Hier praten de 'echte' Utrechtse mannen en jochies over het leven, over vroeger en over corona. Over mooie meiden en kleinkinderen die opgroeien. De eerste keer dat ik er bij kwam zitten, moesten ze niets hebben van iemand die, in hun woorden, *'de wijk wel even kwam genezen'*. Maar inmiddels vertrouwen deze stoere mannen mij toe hoe het er thuis aan toe gaat, of dat ze niet goed met een computer overweg kunnen.

Na de klok van 9 uur komt Rivierenwijk 's morgens maar langzaam op gang. Wandelend in de Rijnlaan kom ik een vrouw tegen die al kwebbelend met anderen haar gang naar de supermarkt maakt. Het ziet er misschien ontspannen uit, maar ik weet inmiddels beter: het is haar enige uitje op de dag. Voor de rest zit ze veelal binnen. De pijn in haar rug, het gevit met haar kinderen en gedoe met de schuldsanering hebben haar afgevlakt. Buiten schijnt voor deze mevrouw even figuurlijk de zon, maar binnen regent het vaak.

Ik vang signalen op over diverse overlijdens onder vreemde omstandigheden: een 35-jarige man die door buurtbewoners dood is aangetroffen, begin 2021. Later in het jaar wordt in het Merwedekanaal een jongen gevonden. Verdronken. En een buurtbewoner valt van zijn balkon, met daarbij gelijk de vraag of het meer was dan een ongeluk.

In gesprek met omwonenden merk ik dat de schrik er goed in zit en mensen tegelijkertijd niet goed snappen *'hoe het zo ver met iemand kan komen.'* Sommige bewoners verklaren het door eenzaamheid en isolement: *'Mensen zijn op zichzelf teruggeworpen. Niet alleen door corona, hoor. Al veel langer. Als er op een gegeven moment niemand meer naar je luistert of omkijkt, dan ga je gekke dingen doen. Risico's nemen en de grens opzoeken. Hadden ze maar een luisterend oor gehad.'*

De verschuivingen op de woningmarkt helpen ook niet mee aan betrokkenheid bij elkaar. Een bewoner verwoordde het zo:

'Tegenwoordig is het eerder regel dan uitzondering dat voor iedere oude woning een koopwoning met een enorm prijskaartje terugkomt. En de mensen die erin komen? Je hoort ze niet, je spreekt ze niet, ze maken geen enkele poging om een beetje contact op te bouwen. Alleen maar met zichzelf bezig, lijkt het wel. De betrokkenheid lijkt helemaal weg. Zo was dat vroeger niet.'

Perspectief versus uitzichtloosheid

In dit jaar heb ik een aantal bewoners beter leren kennen. Dat voelt kostbaar. Neem bijvoorbeeld de vijftiger die zo op het oog genoeg mensen om zich heen heeft. Maar nu ik er een aantal maanden kom en er vertrouwdsheid is gegroeid, kan hij bij mij uiting geven aan gedachten en gevoelens waar hij bij andere hulpverleners minder goed aan toe komt. Over zijn overleden vriend bijvoorbeeld, die hij een dag voor zijn dood nog sprak en waarvan de kamer al maanden leeg staat. Het verlies maakt hem onrustig en verward, en hij zoekt naar een manier om zijn gevoelens te verwoorden. Samen zoeken we naar perspectief voor hem, door de kwetsbare kant van het leven niet onder het tapijt te vegen.

Uitzichtloos was een veelvuldig gebruikt woord dit jaar. Met name toen er opnieuw een strenge lockdown inging, die van januari tot bijna mei 2021 zou gaan duren. De wijk transformeerde weer in een (af)gesloten samenleving, waar de mensen letterlijk en figuurlijk naar binnen trokken. De corona-situatie heeft het gevoel van 'in de steek gelaten worden' voor sommige bewoners nog meer versterkt. Opeens konden zij niet meer terecht bij de woningcorporatie met een vraag. Niet meer het loopje naar de winkel of even spontaan aankloppen bij een vriendin of grootouder. Sommige bewoners hebben lopen worstelen met het virus en gezocht naar manieren om het toch een beetje te verdragen. Het was schrikken van een sterfgeval of langdurige zieke in de omgeving, zoeken naar een uitweg in het alleen zijn, of weer een week lang staren naar een computerscherm.

Eerste Daalsedijkbuurt

Rutger van Breemen

**Rutger van
Breemen**

Buurtpastor
in de Eerste
Daalsedijkbuurt

De 1e Daalsedijkbuurt is een rustig buurtje ingeklemd tussen de drukte van Amsterdamsestraatweg, de Daalsetunnel en het spoor. Het is een buurt met vele gezichten. Zo staan er nieuwbouwwoningen en kleine arbeiderswoningen. Er wonen mensen die al generaties lang geworteld zijn in deze buurt, mensen met wortels in een ander land, die hier nieuwe wortels laten groeien en mensen die voorbijganger zijn (zoals studenten).

De bewoners van de 1e Daalsedijkbuurt zijn op allerlei andere gebieden ook een kleurrijke verzameling mensen, qua cultuur, afkomst, geloof, inkomen of gewoontes. Een ieder heeft zijn eigen geschiedenis, zijn eigen verhaal én zijn eigen dromen en toekomst.

Wat hen bindt, is dat ze gezamenlijk in dat buurtje wonen. Vaak gaat dat prima en is de veelkleurigheid een verrijking voor de ander. Maar soms gaat het ook minder goed en dan schuren de verschillen. De buurt is een soort samenleving in het klein, waar mensen soms met, soms langs elkaar leven.

Eerste Daalsedijkbuurt

Meebeleven

In die buurt mag ik al ruim vijf jaar werken. Daar werken betekent voor mij met de bewoners een eindje mee op trekken en gebeurtenissen meebeleven. We vieren samen successen, en we balen van dingen die mis gaan. Het is bijzonder om op zo'n manier mensen nabij te zijn en letterlijk een kijkje te krijgen achter de voordeur. Om die positie te krijgen, staat het opbouwen en verdiepen van relaties centraal.

Binnen de relaties die ik met buurtbewoners heb, is mijn rol steeds weer anders. Sommigen help ik vooral met praktische zaken zoals af en toe een boodschap, het invullen van formulieren of het opbellen van instanties. Met anderen ga ik mee naar het ziekenhuis of naar een afspraak bij de gemeente of andere instantie. En voor weer anderen ben ik vooral een klankbord en iemand om af en toe het hart bij te luchten. Sommige buurtbewoner doen vooral een beroep op mijn 'vakkennis' als theoloog als het gaat om levensvragen rondom – voornamelijk – lijden, sterven en dood. Maar voor heel veel buurtbewoners ben ik een mix van dat allemaal. Door relationeel en open te werken van uit de presentietheorie, laat ik mij door de buurtbewoners inkleuren tot de pastor waar zij behoefte aan hebben.

Verandering woningbestand

Een ontwikkeling waarover ik me zorgen maak – en ik hoor het ook van buurtbewoners – is de verandering van het woningbestand in de buurt. Mensen die vaak al generaties lang in deze buurt wonen en waarvan de kinderen eigenlijk ook liefst in de buurt een woning vinden, zien dat dit steeds moeilijker wordt. Dit heeft te maken met het op slot zitten van de woningmarkt, maar zeker ook met het feit dat het woningbestand verandert. Veel relatief goedkope woningen worden verkocht, gestript en vaak voor een paar ton weer op de markt gezet. Een buurtbewoner

De laatste twee jaar waren vanwege de coronacrisis niet gemakkelijk.

Ik werkte noodgedwongen veel vanuit huis en het onderhouden en opbouwen van relaties gaat minder goed via telefoon, Whatsapp en video-bellen.

Hierdoor zijn sommige contacten op een lager pitje komen te staan of verwaterd. Gelukkig ervaar ik dat bestaande relaties ook snel weer kunnen opleven nu ik weer vaker in de buurt kan zijn.

zei eens tegen mij: “Al die huizen hier staan te koop; straks wonen wij in de achtertuin van de rijken!” Door deze ontwikkeling verandert niet alleen de bevolkingssamenstelling, maar ook de cultuur en het ‘ritme’ van de buurt. Studenten of hoog-opgeleide yuppen hebben immers een heel andere leefstijl dan mensen in een (financieel of anderszins) kwetsbare positie.

Verwardheid onder de radar

Een ander thema dat voor mij in het oog springt, zijn de zogenaamde ‘mensen met verward gedrag’. Tijdens een recente bijeenkomst van de Gemeente Utrecht t.b.v. het opstellen van buurtprofielen bleek dat er relatief weinig meldingen uit de 1e Daalsedijkbuurt kwamen, als het gaat om mensen met verward gedrag. Tijdens de bijeenkomst vroeg de gemeente of professionals in de buurt dit herkenden. Vanuit mijn werk als buurtpastor kon ik daar terugkoppeling over geven: deze cijfers staan haaks op de beleefde werkelijkheid in de buurt. Daar ken

ik buurtbewoners die wekelijks al vaker 'overlast' veroorzaken vanwege hun verwarde gedrag dan wat de jaarcijfers van de gemeente laten zien. Blijkbaar komt de leefwereld hier niet overeen met de statistische cijfers. Zeker speelt hier mee, dat veel buurtbewoners problemen in de buurt liever onder elkaar oplossen, dan dat ze er melding over doen bij de politie of de gemeente. Buurtbewoners ontfermen zich dan bijvoorbeeld over mensen met verward gedrag en brengen ze thuis als ze in de war over straat dolen. Of mensen spreken problemen liever onderling uit, zonder tussenkomst van de overheid. Dit onderstreept het belang van het zoeken naar het verhaal van buurtbewoners achter de 'droge' cijfers.

Aantallen en achtergronden van bezochte huishoudens in 2021

De tabellen geven weer met hoeveel bewoners de buurtpastores hebben opgetrokken en in welke mate er contact is geweest. In 2021 waren, evenals in 2020, de contacten vanwege corona soms anders van aard. Ook zijn er daardoor minder nieuwe contacten dan voorgaande jaren geweest. Ten opzichte van het eerste 'coronajaar' is er wel weer een stijgende lijn waar te nemen.

Tabel 1 is opgebouwd uit de kopjes bereik, regelmatig optrekken en intensief optrekken. Onder bereik wordt het aantal personen genoemd waarmee er in geringe mate contact was. Daaronder wordt het aantal personen genoemd waarmee we (een periode van) dit jaar regelmatig optrokken en hen ondersteunden door middel van gesprekken en praktische zaken. Er is ook een groep, waarmee we (een periode) intensief optrokken, omdat er veel speelde bij deze buurtbewoners. Vaak vroegen deze contacten om een extra tijdsinvestering.

Tabel 2 en 3, over de culturele achtergronden en leeftijden, hebben betrekking op de buurtbewoners met wie wij dit jaar regelmatig of intensief optrokken.

Tabel 1 • Contacten met het buurtpastoraat

	aantal personen in 2021	aantal personen in 2020
Bereik	478	436
Regelmatig optrekken met buurtbewoners	232	188
Intensief optrekken met buurtbewoners	55	60
Totaal	765	684

Tabel 2 • Culturele achtergronden van de opgebouwde contacten

	aantal personen in 2021	aantal personen in 2020
Nederlandse	100	53
Marokkaans-Nederlandse	117	111
Turks-Nederlandse	18	25
Andere achtergronden	52	59
Totaal	287	248

Tabel 3 • Leeftijden opgebouwde contacten

	aantal personen in 2021	aantal personen in 2020
kinderen • 0-12	56	53
jongeren • 13-18	33	37
jong volwassenen • 19-25	28	24
volwassenen • 26-65	127	106
volwassenen • 65+	43	28
Totaal	287	248

Pastorale thema's vanuit de leefwereld

In de verschillende buurten waar wij als buurtpastores werkzaam zijn, zien wij dat met name kwetsbare of kwetsbaar gemaakte bewoners met dezelfde soort zorgen en problemen te maken krijgen. Vaak kunnen wij deze problemen niet oplossen, maar dat wil niet zeggen dat we niks kunnen betekenen. We kunnen naar mensen luisteren, en samen zoeken naar een spoor om in alle chaos en verwarring, bij levenskeuzes of in hun botsen met instanties, in hun verdriet en hun verlangen, te ontdekken wie ze zijn en wie ze willen zijn. Pastoraat op maat, aansluitend bij de leefwereld van de ander. Soms ontstaat er vanuit die ontmoetingen een opening naar het (opnieuw) betrekken van andere instanties of werkers. Soms ligt daar juist het probleem en moet dat besproken worden. En soms kan er eigenlijk helemaal niks, behalve het samen uithouden in de uitzichtloosheid.

Met vallen en opstaan

We komen bewoners tegen die worstelen om op het rechte pad te blijven. Het gaat bijvoorbeeld om jongeren die zich aangetrokken weten tot het criminele circuit. Veelal groeien zij op in armoede, hadden problemen op school en in hun thuissituatie. Door verkeerde vrienden zagen zij mogelijkheden om snel geld te verdienen en hun situatie te ontvluchten. Vaak zijn ze van goede wil om weer op het rechte pad te komen, maar toch gaat het geregeld weer mis door de aantrekkingskracht van het criminele milieu, in combinatie met de ingewikkelde eisen die de maatschappij stelt. Wij proberen met hen mee te denken en moedigen hen aan om iets van hun leven te maken. Een buurtbewoner (26) schrijft vanuit de gevangenis een brief aan de buurtpastor waarin hij terug- en vooruitkijkt: *'Toen ik ouder werd ging het helemaal mis. Ik raakte bevriend met jongeren uit mijn buurt die met slechte dingen bezig waren. Ik was dom en naïef en wist niet waar ik bij betrokken raakte. (..) In mijn detentiejaren ben ik wakker geworden. Ik ben goed gaan nadenken en beseffen dat de gevangenis niet de plek is waar ik wil zijn. Ik ben gaan inzien dat ik geen crimineel ben en heb mezelf zo vaak afgevraagd hoe het mogelijk is dat ik in deze situatie terecht ben gekomen.'*

Toen zijn mijn ogen geopend en heb ik besloten dat ik me nooit meer ga laten misbruiken en dat ik een punt achter alle criminele dingen ga zetten. Ik ga me focussen op het echte leven. (..) Ik wil, kan en moet veranderen en ben vastbesloten er helemaal voor te gaan.'

Lijden en verlies

Door de pandemie hadden buurtbewoners dit jaar veel te maken met ziekte, lijden en verlies. De dood was dichtbij, doordat veel bewoners mensen kennen die zijn overleden aan corona. Via de moskee werden verhalen en oproepen tot gebed gedeeld. Dat gaf verbondenheid maar ook angst; vragen als *'nu komt het wel heel dichtbij, wanneer zijn wij zelf aan de beurt?'* werden afgewisseld met *'Het is in Gods hand, hij weet wanneer het mijn tijd is.'*

Er was verlies van contact met familie en burens, met school en vrienden en met leeftijdsgenoten. Ook was er verlies van contact met hulpverlening en instanties, die door corona niet of slechter toegankelijk waren.

Jongeren die van huis uit weinig sociaal, cultureel en economisch kapitaal mee hebben gekregen, verloren door de pandemie de plekken waar ze dat op zouden kunnen bouwen. Door online lessen was er weinig contact met klasgenoten en docenten en verloren ze hun bijbaantjes. We zagen dat met name deze groep daardoor extra hard geraakt werd.

Voor een buurtbewoner die lijdt aan een diepe depressie was het troostrijk dat haar lijden er mocht zijn in onze gesprekken. Ook het inzicht dat zij onderdeel is van een rijke christelijke traditie waarbinnen de verhalen van mensen die lijden een plek hebben, bood haar troost. De psalmen staan vol van mensen die het uitschreeuwen naar God. In haar lijden voelde ze zich onderdeel van die gemeenschap der gelovigen en dat maakte haar voor een moment minder eenzaam.

Buurtbewoners kwamen door de dood van naasten ook in aanraking met de harde kanten van de samenleving. Door de dood van haar vader moest een 19-jarig meisje plotseling haar ouderlijk huis verlaten, omdat ze geen recht had om in de sociale huurwoning te blijven wonen. Zij verloor daarmee, naast haar vader, ook een plek om thuis te zijn en

't Winkeltje

Voor mooie 2^e hands kleding

Open:

Dinsdag tot en met vrijdag

van 13.00 tot 17.00 uur

om haar verlies te verwerken. Een andere buurtbewoner, die naar het buitenland vertrok omdat haar moeder op sterven lag, kon niet meer terug komen naar Nederland vanwege de lockdown. Daardoor verloor ze haar uitkering, wat allerlei schulden tot gevolg had en verloor ze uiteindelijk bijna haar huis. Ze had geen recht op steunpakketten van de regering, want die gelden alleen als je in Nederland verblijft. Zo werd er onbedoeld lijden toegevoegd aan heel complexe en verdrietige situaties. Wij kunnen dat niet oplossen, maar we kunnen wel steeds het perspectief van de buurtbewoner naar voren brengen en naast hen blijven staan, zodat zij zich verbonden weten, tenminste met ons.

Tocht door de woestijn

Een bekend christelijk thema is de woestijnervaring van het volk Israël: veertig jaar door de woestijn dolen, op weg naar het beloofde land. Het was een lange en soms uitzichtloze tocht, waarbij de hoop geregeld ver te zoeken was. Wij herkennen dit thema ook in de levens van buurtbewoners. Mensen zitten soms al jarenlang in de ellende en hebben nauwelijks uitzicht op verlossing uit die precare situatie. Van sommige families weten we dat ze zelfs al generaties lang in die positie zitten. Door gezondheidsproblemen, verslaving of steeds terugkerende schuldenproblematiek bevinden ze zich in een situatie waarin ze het gevoel hebben dat ze in rondjes lopen. Soms lijkt het alsof ze een stukje zijn opgeschoten, maar dan komen ze toch weer op hetzelfde punt uit. De uitzichtloosheid die zo'n situatie met zich mee kan brengen, is voor buurtbewoners mentaal en psychisch belastend. Mensen dreigen de moed te verliezen om door te gaan. *'Wat heeft het allemaal voor zin?'* of *'Naar het buurtteam? Nee, dat helpt toch niet!'* zijn opmerkingen die we vaak tegenkomen in het werk.

Afgelopen jaar was de onzekerheid over de coronacrisis daarin een extra factor. *Hoe zal het verder lopen? Wat gebeurt er als ik ziek wordt? Kan ik straks nog wel ergens heen zonder QR-code? Kan ik nog naar mijn thuisland reizen als mijn ouders ziek worden? Kan ik mijn kinderen wel veilig naar school sturen?* Belangrijke vragen die buurtbewoners regelmatig bespraken met de buurtpastores. Als pastor weet je ook niet op alles een antwoord, maar erover spreken geeft vaak al lucht. Benoemen dat je het samen niet weet, biedt ruimte en troost. Je loopt even samen door de woestijn.

Buurtbewoners raakten ook regelmatig verstrikt in alle wisselende regels. Ze waren bang voor het virus of vonden het juist de grootste onzin, maar waren toch onzeker en angstig over de toekomst. Zo was er een buurtbewoner, die heel bang was voor het virus. Met allerlei chronisch onderliggend lijden was ze bang dat een coronabesmetting voor haar desastreuze gevolgen zou hebben. Voor zichzelf was er dus geen twijfel of ze gevaccineerd wilde worden. Maar voor haar twee puberdochters vond ze die keuze moeilijker. Ze hoorde via sociale media enge verhalen, bijvoorbeeld dat meisjes er onvruchtbaar van werden. Natuurlijk hoorde ze ook de verhalen van deskundigen. Maar wat nou, als die verhalen op Facebook ook maar een beetje waar waren? Zo dwaalde ze voort, tussen angst en vrees in, zoekend naar een goede uitweg. De buurtpastor trok stukjes met haar mee op, probeerde verschillende perspectieven naast elkaar te leggen en te verkennen welke angsten een rol speelden in het nemen van een beslissing. In de periode dat Israël door de woestijn trok, verloren de mensen regelmatig de moed en dreigden ze het op te geven. Ondanks Gods beloften en een mooi einddoel in het vooruitzicht, was het voor hen soms ondragelijk moeilijk om maar door die dorre wildernis te blijven gaan. En zo is het nu nog steeds. Zij gaan maar door, omdat ze niet anders kunnen; ze zullen wel moeten.

Maar gelukkig zien én viëren we ook regelmatig de lichtpuntjes. Bijvoorbeeld bij die buurtbewoner die na drie jaar sappelen eindelijk uit de schuldsanering is gekomen. Hij kan nu, schuldevrij en met een baan, een nieuwe start maken en zijn leven weer gaan opbouwen.

Gemis aan ritualiteit

Met de komst van het coronavirus en alle ontwrichtende maatregelen veranderde de vanzelfsprekende rol die rituelen innemen in het dagelijks leven. Momenten als een diploma-uitreiking, een andere woning, bruiloft, nieuwe baan of begrafenis, ook wel scharniermomenten genoemd, waren opeens niet meer mogelijk. Maar ook dagelijkse rituelen zoals een kopje koffie halen bij een café of een rondje door de winkelstraat kwamen onder druk te staan.

Een bewoner vertelt hoezeer zij haar vaste rituelen miste: *'Het was een vreselijk ingewikkelde zoektocht naar hoe ik nu mijn dagen moest zien in te vullen. Ik ben alleen en dat is al niet bepaald makkelijk, maar mijn vaste dingetjes gaven een beetje sjeu aan het leven. Op woensdag even naar de Wibra voor wol en stof, op donderdag naar het café om mijn nicht daar te spreken. En als ik naar de stad ging, brandde ik graag een kaarsje in de kerk en bezocht ik de boekenwinkel waar mijn moeder altijd graag kwam. Dit alles kon niet meer. Ik heb enorm moeten worstelen hoe de week dan maar in te vullen.'*

Zo zijn er meer verhalen van bewoners waarin rituelen niet meer konden doorgaan en voor lange tijd 'on hold' moesten worden gezet. Voor sommigen was dat *'onhandig en verwarrend, met alle regels over wat nu wel en niet kan'*, in andere situaties ingrijpend: *'Ik had het sterven van mijn schoonvader zo graag anders gehad. Deze man betekende zoveel voor mij. Hij verdiende een waardig afscheid met de mensen en momentjes die hij voor ogen had. Nu was het totaal anders, platgeslagen. Ik heb het daar nog steeds moeilijk mee.'*

Een winkel, café, buurthuis of bibliotheek; het kunnen plekken zijn waar mensen een betekenisvolle herinnering aan verbinden, plekken die troost of rust kunnen bieden. In de verhalen van bewoners viel ook het gemis op om rituelen samen met anderen te doen en te beleven. Het gezamenlijke contact werd gemist, iemand om je verhaal bij kwijt te kunnen of het gevoel dat je samen iets doormaakt. *'Nu pas besef ik dat ik niet naar de kerk ga voor de eucharistie of de preek. Natuurlijk raken de liederen en gebeden mij, maar waarvoor ik kom, is om het samen met anderen te doen.'*

Het gemis aan ritualiteit had bij sommige bewoners tot gevolg dat zij op zoek gingen naar nieuwe rituelen. Door bijvoorbeeld te gaan wandelen, de stilte van de lege binnenstad op te zoeken of thuis kleine rituelen te bedenken. Voor anderen werkte het ontwrichtend en verwarrend, bracht het verdriet of eenzaamheid. Als buurtpastor kun je het gemis aan rituelen bespreekbaar maken, op gesprek komen over wat ritualiteit voor bewoners betekent en op welke wijze je soms kan zoeken naar handelingen of rituelen die steun geven, je ergens doorheen helpen.

Verwarring en ballingschap

Veel mensen waren in 2021 uit hun gewone doen. De pandemie riep verwarring op, en heel veel vragen. Hoelang zitten we nog in deze situatie? Zijn de vaccins betrouwbaar? En wanneer kunnen we weer familie opzoeken? Je leest overal verschillende nieuwsberichten. Wat kun je geloven en wat niet? Wie kun je vertrouwen, wie niet? Het is allemaal anders dan anders, het vertrouwde is er niet meer, en niemand weet voor hoe lang. Dit gold des te meer voor de buurtbewoners die ook nog eens te maken hadden met onrust in de wijk of de flat, bijvoorbeeld door groot onderhoud (zoals in Kanaleneiland).

Het lijkt een parallel met het oude verhaal over de ballingschap van het volk Israël. Die mensen waren destijds ook uit hun veilige en vertrouwde omgeving gehaald. Ook zonder te weten voor hoe lang. Het was een periode waarin zij niet veel anders hadden dan elkaar en hun traditie. Ze waren ontheemd en onvrij. De Israëlieten moesten zichzelf herpakken. Hoe deden zij dat? Het was een periode van doorkomen en uithouden. En omgaan met het niet-weten. Ze wisten niet hoe lang deze periode zou duren en wat dit hen zou brengen. Opmerkelijk is dat er in deze

periode een herbezinning op gang is gekomen, die geleid heeft tot het schrijven van de scheppingsverhalen uit Genesis.

Dit spiegelt terug naar onze tijd en de situatie van nu. De situatie van verwarring, onzekerheid en niet-weten duurt nog voort. Tegelijkertijd zien wij hoe bewoners in weerwil van alles open staan voor elkaar. Vrouwen uit eenzelfde straat kloppen bij elkaar aan; de een helpt de ander met het lezen en vertalen van formulieren. Iemand anders komt elke week een keertje bij de burens eten en een verhaaltje voor de kinderen voorlezen, omdat dat voor de ouders zelf net te moeilijk is. En er is die vader die zich extra inzet bij de buurttuintjes van de kinderen. Zo zien wij hoe mensen zich ondanks alles door elkaar laten raken en er pretentieloos en menselijk voor elkaar zijn. Dat gebeurt te midden van de verwarring. Het geeft zin en betekenis, voor henzelf, en ook voor ons als buurtpastores. We zijn er bij en we koesteren het. Het werpt licht op wat er werkelijk toe doet.

Samenwerking en kennis delen

De buurtpastores van Buurtpastoraat Utrecht werken vaak alleen; in hun eigen wijk en in eigen relatie met de buurtbewoners. Maar tegelijkertijd werken we veel met anderen samen en delen we graag ervaring en kennis. Via de buurtbewoner krijgen we bijvoorbeeld te maken met een netwerk van instanties: uitkeringsinstanties, welzijnssteams, woningbouwverenigingen, gezondheidsinstellingen enzovoort. Daarnaast zijn er collega-organisaties waar we ons verbonden mee weten. In ons contact met al deze verschillende partijen delen we onze ervaring en kennis; over dat wat buurtbewoners bezighoudt, over de presentiebenadering en we geven signalen af over uitwerkingen van beleid.

In 2021 waren er in de stad weinig fysieke (netwerk)bijeenkomsten. Dat voelde als een gemis. Juist in de ontmoeting, in de pauzes en in informeel contact worden immers relaties versterkt en groeit vertrouwen.

In de buurt

Door onze relatie met buurtbewoners, komen we in ons werk veel andere professionals tegen, zoals medewerkers van de *Sociale Buurteams*, het *Jongerenwerk Utrecht* en de woningcorporaties. We ontmoeten de werkers van *Dock* in de speeltuinen of buurthuizen, en denk ook aan de *wijkagent*, de *praktijkondersteuner van de huisarts*, de *Intern Begeleider* op school of jeugdzorg. Samen met deze professionals proberen we te zoeken naar wat goede zorg is in elke specifieke situatie. Wij als buurtpastoraat staan daarbij zij aan zij met buurtbewoners. Soms loopt het stroef. We proberen dan met, of namens buurtbewoners, in gesprek te gaan om te bespreken wat er stroef loopt en waarom. Soms komen we tegenover werkers te staan, wanneer wij zien dat hun werkwijze de buurtbewoner niet ten goede komt. Het blijft daarom waardevol (en een punt van aandacht) om, in alle soorten van samenwerking, met andere werkers uit de buurt te reflecteren over het werk in de buurt en de leefwereld van de buurtbewoners. Zo kunnen we met elkaar op het spoor komen welke vragen er nu eigenlijk leven in de buurt en welk appèl er op ons gedaan wordt. Helaas is daar niet altijd tijd of ruimte voor.

In de stad

Buurtpastoraat Utrecht neemt deel aan veel stedelijke netwerken: de **Armoedecoalitie**, verschillende diaconale overleggen, en het maandelijks **Broodje Noord-West** voor professionals. Soms zijn we bij een **Buurtpactoverleg** of een **Kidsoverleg** met **Dock** en **JOU**. Zo kent elke buurt specifieke netwerken.

Ook zijn we actief lid van het stedelijk netwerk **GVC**, de geestelijke verzorging bij crises. Verder participeren de buurtpastores in de zogeheten **Verhalengroep**. Dit is een reflectiegroep met collega's uit de sociale sector, waarin het voorlezen of vertellen van werkervaringsverhalen het uitgangspunt is.

Landelijk

Naast verbindingen op buurt- en stedelijk niveau maakt Buurtpastoraat Utrecht ook deel uit van diverse landelijk netwerken. We nemen deel aan overleggen en/of delen ervaringen daar waar dat relevant is. Zo zijn we lid van **Netwerk Dak** en brachten in 2021 onze ervaring in tijdens hun studiedag over presentie en community. We nemen actief deel aan het netwerk van **Fonds Franciscus**. En we werken nauw samen met **Stichting Presentie**. Naast deelname aan bijscholing en gebruik van de daar aanwezige kennis en expertise, stellen onze buurtpastores hun kennis en ervaring beschikbaar in scholingstrajecten van deze stichting. Bijvoorbeeld als praktijkdocent bij de introductie cursus van **Stichting Presentie**. Met het **Trainingscentrum Kor Schippers** is ook regelmatig contact.

Onderzoek corona-impact

Welke impact heeft corona op het leven van de buurtbewoners in ons werkgebied? Gedurende zomer en najaar 2021 zijn de pastores in gesprek gegaan met bewoners van 'hun' wijken over de afgelopen periode – zonder expliciet naar corona te vragen, maar luisterend naar hun verhaal. Deze verhalen zijn geanalyseerd in samenwerking met professor dr. Andries Baart, hoogleraar Presentie en Zorg, momenteel verbonden aan het UMC Utrecht (afd. psychiatrie) en aan de North West University (Optentia Research Unit) in Zuid-Afrika. In de loop van voorjaar 2022 verschijnt het volledige onderzoeksrapport, samen met een publieksversie op onze website www.buurtpastoraatutrecht.nl.

Stages

Stages bij Buurtpastoraat Utrecht hebben doorgaans, naast beroepsoriëntatie, ook het opdoen van ervaring op het gebied van observeren en waarnemen ten doel. In 2021 ontvingen we weer enkele stagiaires van *Fontys Hogeschool Theologie/Levensbeschouwing*.

Na een korte exposure in een van onze buurten maken ze een verslag, waar we vervolgens met hen over praten en reflecteren. Op deze manier komen we op het spoor wat de stagiair ziet (en vooral ook niet ziet), hoe hun eigen levensverhaal, achtergrond, afkomst, et cetera bepaalt wat ze zien en wat hen opvalt. Hierdoor leert de stagiair zichzelf kennen. Ook voert de stagiair een gesprek met een buurtbewoner, waarvan hij een verslag maakt dat met de stagebegeleider besproken wordt.

In 2021 kregen we ook een stagiair van de *Tilburg University – Tilburg School of Catholic Theology* over de vloer. Voor zijn beroepsoriëntatie liep hij met een pastor mee door de buurt en heeft een interview over het werk van de buurtpastor afgenomen.

Religieuzen, parochies en kerken

We werken graag samen met verschillende kerken in Utrecht. Deze samenwerking is per kerkgemeenschap verschillend. Zo zijn er kerken die ons werk financieel ondersteunen, omdat ze het doel van het Buurtpastoraat onderschrijven en er vanuit hun eigen missie graag aan bijdragen. Andere kerken vragen ons om tijdens of na een viering wat te komen vertellen over ons werk. Met de *Protestantse Diaconie Utrecht* is regelmatig overleg. Er zijn goede banden met de *Oud-Katholieke Kerk* die ons al jarenlang steunt via *ORKA*. Tevens worden we ondersteund door de *Katholieke Caritas Utrecht (KCU)*. Weer andere gemeenschappen kiezen ervoor om rechtstreeks via ons de buurtbewoners te steunen. De band met de *Opstandingskerk* in Zuilen is daar een voorbeeld van (zie ook *Pech- en Mazzelpot Commissie*).

Normaal gesproken hebben we tweemaal per jaar een ontmoeting met religieuzen van verschillende ordes en congregaties in en om Utrecht. We hechten veel waarde aan deze ontmoetingen, omdat we ons nauw verbonden voelen met deze mensen. Helaas was het dit jaar vanwege de corona-maatregelen niet mogelijk elkaar te ontmoeten.

Zichtbaarheid in de media

In 2021 is buurtpastor Elizabeth van Dis geïnterviewd voor het landelijke kwartaaltijdschrift *Diakonie & Parochie*, en Titus Schlatmann is geïnterviewd voor de Utrechtse televisiezender *U in de Wijk*. Elk kwartaal verstuurde Buurtpastoraat Utrecht een digitale nieuwsbrief naar donateurs, achterban, fondsen en andere geïnteresseerden.

Samenwerken rond de Pech- en Mazzelpot

Als Buurtpastoraat hadden we ook in 2021 weer een *Pech- en Mazzelpot Commissie (PPC)*. Hier bespreken we financiële aanvragen die onze buurtpastores doen voor buurtbewoners die om uiteenlopende redenen in de knel komen te zitten. Meestal betreft het kleine, incidentele bedragen om onverwachte tegenvallers op te vangen en die meestal niet (snel genoeg) elders aangevraagd kunnen worden. Incidenteel verstrekt de PPC ook leningen aan buurtbewoners, zodat er ruimte ontstaat om te wachten op aanvragen van bijvoorbeeld uitkering of bijzondere bijstand. Rond Kerst konden we buurtbewoners die om welke redenen dan ook een extra zwaar jaar achter de rug hadden verrassen met een zogenaamde Kerstmazzel.

Voor grotere financiële bijdragen voor buurtbewoners hebben we diverse malen een beroep kunnen doen op de *Parochiële Caritas Instelling (PCI)* in de stad. Het is fijn om met de PCI samen te werken. Ze streven naar een snelle reactie op aanvragen en bovendien denken ze graag met onze buurtpastores mee en geven ze hen het vertrouwen dat zij de situaties goed kunnen inschatten en weten waar de noden zijn. *De Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt (GKV), Opstandingskerk* uit Zuilen, heeft ook dit jaar de PPC weer ondersteund met een bijdrage. Hierdoor is er meer ruimte in dat 'potje' en kunnen de buurtpastores meer gezinnen in nood ondersteunen. Het is mooi om te zien dat dergelijke betrokkenheid van een kerkgemeente op haar buurt zo gewaardeerd wordt door de buurtbewoners. En andersom inspireert deze lokale, praktische betrokkenheid de gemeenteleden.

Verslag van de organisatie

Voor het tweede jaar had in 2021 de corona-pandemie grote invloed op het leven van buurtbewoners en op de uitvoering van ons werk. Zoveel mogelijk onderhielden de pastores toch contact met buurtbewoners. Zo mogelijk bij hen thuis, en soms op afstand als dat nodig was. Dat de informele afspraken en ontmoetingen, en de spontane huisbezoeken vaak wegvielen, is van grote invloed. Juist dat ongedwongen met elkaar optrekken, is immers van grote waarde in ons werk.

De teamoverleggen en de bestuursvergaderingen vonden groten-deels online plaats. Een duidelijk gemis, maar verstandig vanwege het beperken van contacten.

Teamsamenstelling

Wat de teamsamenstelling betreft, is er niets veranderd in 2021. Wel verliep de inzet iets anders. Zo kregen we helaas te maken met langdurige fysieke gezondheidsproblemen: Heleen Heidinga was beperkter inzetbaar in 2021 en directeur Erica Euving was maandenlang afwezig na een stevige val. Gelukkig werken beiden inmiddels weer zo goed als volledig. In de tussentijd zijn hun werkzaamheden door collega's overgenomen of uitgesteld. De werkuren van Robin de Jong, buurtpastor in Rivierenwijk, zijn per augustus 2021 uitgebreid van 20 naar 24 uur.

Bestuur

Binnen het bestuur namen we afscheid van Bert van 't Oever. Hij was ruim 7 jaar (sinds mei 2014) onze penningmeester. We zijn hem erg dankbaar voor zijn jarenlange inzet. Op de achtergrond zal hij nog betrokken blijven bij ons werk.

Heel verdrietig is het dat René Grotenhuis, bestuurslid sinds 2019, in december 2021 plotseling overleed. Zijn ervaring en wijze inbreng in het bestuur zal erg worden gemist.

We zijn blij dat mevrouw J.F.M. Dresens nog steeds op vrijwillige basis bij de financiële administratie betrokken is en dat frater M.J. Ruitenbergh de notulen van de bestuursvergaderingen verzorgt.

Partners en financiers

Het werk van Buurtpastoraat Utrecht wordt al jarenlang gesteund door veel instanties en fondsen. Landelijk is er steun vanuit *Kansfonds (Fonds Franciscus)*, *KNR/PIN*, *Stichting Rotterdam*, *Fundatie van de Santheuvel Sobbe*, *Kerk in Actie* en *Porticus*. Helaas lopen enkele meerjarige toezeggingen af in 2022 of 2023. Een aantal daarvan kan wellicht toch verlengd worden, voor andere zal er een nieuwe partner gezocht moeten worden. Lokaal weten we ons gedragen door *KCU*, *ORKA*, *Protestantse Diaconie*, *de Opstandingskerk* en wordt er in andere kerken soms voor ons gecollec-teerd. Het is jammer dat we in 2021 weinig fysieke bijeenkomsten konden hebben met deze lokale partners. We gaan er van uit dat we elkaar in 2022 weer zullen vinden, op een of andere manier.

Gemeente Utrecht en de brugfunctie

Gemeente Utrecht is een belangrijke partner: zo'n 30% van onze begroting bestaat uit gemeentesubsidie. Onze betekenis in het leven van kwetsbare bewoners wordt gewaardeerd, zoals de brugfunctie die het buurtpastoraat vervult in het verbinden van bewoners aan de formele hulpverlening. Buurtpastoraat krijgt in het contact met buurtbewoners veel te maken met hulpverleningsinstanties. Daar waar bewoners geen contacten hebben en dat wel gewenst is, ondersteunen de pastores bij het leggen van contacten met de juiste mensen en partijen.

Klachtencommissie

Noch de interne klachtencoördinator noch de onafhankelijke klachtencommissie is in het verslagjaar benaderd door bewoners met een klacht of een vraag.

Actuele personeelsinzet

- Titus Schlatmann – 0,60 fte
 - • Kanaleneiland-Zuid
- Heleen Heidinga – 0,67 fte
 - • Geuzenwijk
- Elizabeth van Dis – 0,75 fte
 - • Rietveldbuurt
- Rutger van Breemen – 0,63 fte
 - • Eerste Daalsedijkbuurt
- Robin de Jong – 0,63 fte (tot 1 augustus 2021 0,52)
 - • Rivierenwijk
- Erica Euving – 0,32 fte
 - • Directeur

Staat van baten en lasten 2021

Op onze website vindt u
de financiële gegevens
over 2021.

Colofon

Jaarverslag 2021

Stichting Buurtpastoraat Utrecht

Boerhaaveplein 199, 3552 CT Utrecht

E info@buurtpastoraatutrecht.nl

I www.buurtpastoraatutrecht.nl

Bankrekening

NL78 RABO 0147 6825 09

Fiscaal nummer 8201.06.811.L.01

Bestuur

Mevrouw J. H. M. Loomans, voorzitter

Vacant, secretaris

De heer B. van 't Oever RA,

penningmeester (tot december 2021)

De heer G. Rozema, lid

De heer drs. R. Grotenhuis, lid (tot december 2021)

Directeur

Mevrouw drs. E. Euving

Buurtpastores

De heer R. J. J. van Breemen MA

Mevrouw E. J. van Dis MA

Mevrouw H. E. Heidinga BA

De heer R. de Jong MA

De heer drs. T. P. M. Schlatmann

Medewerkers

Frater M. J. Ruitenbergh

Mevrouw J. F. M. Dresens

Fotografie

- *Heleen Heidinga* pagina 5 (Geuzenwijk), 14, 15, 17, 18, 61, 65, 69
- *Fanja Hubers* pagina 13
- *Elizabeth van Dis* pagina 22, 24, 54, 59
- *Marieke Odenkerken* pagina 5 (Rietveld-buurt), 21, 23, 27
- *Titus Schlatmann* pagina 5 (Kanaleneiland), 8, 29, 30 t/m 34
- *Robin de Jong* pagina 37, 40, 67
- *Sietske Nieboer* pagina 5 (Rivierenwijk), 39
- *Rutger van Breemen* binnenkant omslag (voor en achter), pagina 5 (1e Daalsedijkbuurt), 43 t/m 45, 47, 48
- *Gonda de Haan* pagina 6 en 30 (portret Titus Schlatmann)
- *Roelant Meijer* pagina 6 en 22 (portret Elizabeth van Dis)
- *Laura van Wijnen* pagina 6 en 44 (portret Rutger van Breemen)

Eindredactie

Marijke Katsburg

www.de-voorstelling.nl

Ontwerp

Jeroen van Lente

www.jeroenvanlente.nl

Druk

Drukzo

april 2022

Missie van het Buurtpastoraat Utrecht

Vanuit het Evangelie aanwezig zijn bij kwetsbare mensen in Utrechtse buurten en hen steunen in:

- streven naar herstel en behoud van waardigheid
- streven naar herstel en behoud van zeggenschap in zaken die hun bestaan bepalen
- zoeken naar perspectief in leven en samenleven

We doen dit omdat we geloven dat elk mens beeld van God is, waardevol en de moeite waard. We weten ons geroepen juist die mensen nabij te zijn die in de samenleving weinig of geen aanzien hebben.

We doen dit omdat mensen niet verloren lopen, maar zich opgenomen weten in een gemeenschap – tenminste met ons – waarin we met goede pastorale zorg en aandacht nabij zijn.